

כהן לשמש במשך 20 שנים רצופות בתפקיד השני במעלה במערכת, תחת עורך כמנוני, שאינו עושה מאמץ מיוחד כדי להתחבב על הבריות. כך או אחרת, במצב שנוצר — הפיתרון הנכון והמכובד היה לפרק את השותפות. שלום כהן פרש מעיתון זה ב-1950 תנאים הוגנים. אם יתחזק עיתון חדש, בו יהיה חופשי להוכיח סוף-סוף את כשרונותיו כעורך ראשי, אני מאחל לו בכל ליבי הצלחה.

ברצוני גם להודות כאן לכל האנשים הטובים שצמחו להשיג הסדר בדרכי שלום — וביניהם דוב איתן, מי שהיה בשעתו חבר המערכת ומנהל העיתון, שנוכח לדעת כי זהו תפקיד כפוי-טובה. הוא זכה בעבור מאמציו לגל השמעות.

בבר עין — יש מתוק.

במשך כמה שבועות נערך מחול-שדים סביב העולם הזה. השתתפו בו בלב ונפש כל אויביו, כל אביריההסיפוח, הדימגוגים, העסקנים המשומשים, הנהיגהשחיתות למיניהם. שורכנו על רגליהם במשך שנים. על אלה בוודאי אין לכעוס. השתתפו בו גם כל אותם צבועים ותנים, המעמידים פני יודים בשאר ימות השנה, להקת זבובים המודרנים לעוט על כל פצע פתוח. על אלה מותר לכעוס, אך לא כדאי. החיוב הגדול בפרשה זו הוא שהנה הוכח, בפרוס השנה ה-22 של השבועון המסויים, שהוא חשוב יותר מכל עיתון אחר בארץ. שכל המתרחש בו מספק כותרות ראשיות. גם אנשים המתנגדים לקו העולם הזה באופן טוטאלי, כמו שמואל שניצר ממטריב, מצאו לנכון לציין עד כמה

מקוראי העולם הזה היו מוכנים להיות "דפוקים" כך. שאל אותי השבוע בתמיחה אחר האנשים שעסקו בפירוק השותפות: "איך זה הסכמת בכלל איפעם לעשות שותפות על בסיס כזה? מבחינה כספית, השקעתם שניכם את אותו הסכום. לך היו אז מוניטין כעיתונאי וכסופר מצליח, בעוד הוא היה צעיר מקיבוץ, שלא נגע בעיתונות. היכן ההגיון?" אני סבור שהיה בכך הגיון. עליידי יצירת שוויון מלאכותי תי זה, נמנעו חיכוכים במשך 20 שנה. קיבלנו שנינו את אותה המשכורת, ומעולם לא הוצאנו דיברידנה כלשהי מן החברה. זהו אחד הסודות לאריכות-הימים של השותפות.

בגדר השוני הרב בינינו, גם נוצרה בינינו חלוקת

עבודה כמעט אוטומטית, שהועילה לאריכות-ימים זו. היה לי תפקיד כפול. בתור עורך ראשי, הייתי אחראי לעיצוב דמותו העיתונאית והשטפת של העיתון ולקביעת הקו שלו בכל עת. כעורך מדני, כתבתי וערכת את החקק הפוליטי, במדורי ומחוז למדורי.

גם לשלום כהן היה תפקיד כפול. כראש המערכת (תואר שיצרתי במיוחד עבורו) היה אחראי לעבודת הצוות במערכת. בתפקידו השני היה מעין כתב ראשי, ביחוד ב-2 שנים הראשונות. (בשנים האחרונות נזהר, לצערי, תפקיד זה, ועבר לעסק בעניינים כספיים).

שלום לא התיימר מעולם להיות הוגה-דעות. מעולם גם לא ביקש מדור אישי משלו בעיתון (מלבד מדור זה לקורא היקר, בו אנו רגילים לדווח לך על פעולות המערכת). אבל התפתח אצלו כישרון ניכר ככתב המדוח באופן בלתי-אמי

בבחימה עי כמה מיסמכרים, ובלחיצת-יד קצרה, נסתיימה בשבוע שעבר תקופה בחיי השבועון המסויים. באותו רגע חדל שלום כהן מלהחזיק במניות בחברת העולם הזה, ומלהשתתף למערכת ולהינהיג את העיתון. לא היה זה רגע שמת. אבל היה זה רגע של הקלה — לטובת שנינו, ובוודאי לטובת העיתון. כי פרישה זו שמה קץ, בדרכי שלום והסכמה, להידרדרות היחסים שהשפיעה בזה כמה זמן על עבודת העיתון ומילוי תפקידיו. כדאי לומר בהזדמנות זו כמה מילים, כדי לשאת אתר בחייה הקשה שעברה עלינו. שהרי מעולם לא התייחסנו אליך כאל קורא לבד, כאל צרכן של עיתון, אלא כאל שותף למעשיו ולשאיפותיו.

בשבועות האחרונים, כאשר נערך מחול-השדים

סביב שבועון זה, נמצאו כמה יודים טובים, והרבה-הרבה מתחסדים וצבועים, שציירו תמונה רומאנטית כאכארייט על היחסים בין שלום כהן ובני.

דיברו על דויד ויהונתן, על דון קישוט וסאנשו פאנסה, על רובינזון קרוזו וששת. על שניים שבחיים ובכוחם לא נפרדו. והנה בא הקץ על ידיות מופלאה זו, וכו', וכו'. המציאות הייתה, כמובן, פחות רומאנטית, ויותר מעשית. היה בה הרבה אור, ביחוד בשנים הראשונות, והצללים ש-נוצרו בשנה האחרונה אינם צריכים להשכיח זאת.

גם האור וגם הצל הם חלק מן ההיסטוריה של מיפעל זה, חלק ממיציאות שהיתה. גם זורקי הבוז וגם מטפטי הדבש המורעל אין בכוחם לשנות היסטוריה זאת.

הברתי את שלום כהן בימי מלחמת 1948. הפכנו

שותפים בעולם הזה ב-1950. שותפות זו החזיקה מעמד במשך 21 שנה בקירוב.

אין שותפויות רבות — על רקע עסקי, רעיוני או אנושי — המחזיקות מעמד תקופה כה ארוכה. השאלה האמיתית כיום איננה: "מדוע היא התפרקה", אלא — "איך החזיקה מעמד כל-כך הרבה זמן?"

נדמה לי שהתשובה אינה נעוצה בכך שאנחנו אנשים דומים. אלא בכך שאנחנו אנשים הפוכים מכל הבחינות — באופי, בכישורים, בנטיית. דבר זה איפשר שיתוף-פעולה פורה ומבורך במשך תקופה כה ארוכה.

שלום כהן משך את תשומת-ליבי בפעם הראשונה אח-

רי כמה שבועות של שרות שותף בפלוגת שועלי שמשון. הייתי אז בן 24 והוא בן 22. דומני שקשה לתאר שני צעירים שונים יותר זה מזה מכפי שהיינו אז.

אני הייתי פעיל בחיים הפוליטיים בארץ מאז הצטרפתי לאצ"ל, בגיל 14. בגיל 17 התחלתי לפסס מאמרים בעיתון נים (תחילה הבוקר ובהמשך). ב-1946 הקמתי את כתב-העת במאבק. שהרעיש את הארץ במשך שנתיים, ושבו התגבשה השקפת-העולם שנתפרסמה כותרת העולם הזה. בסוף 1947 פירסמתי את החוברת מלחמה או שלום במרחב השמי — בה טענתי כי יש לשלב יחד את התנועה הלאומית העברית והתנועה הלאומית הערבית בתנועה שיתוף-פעולה מרחבית משותפת. חוברת זו מצאה הד בכל ארצות ערב. בראשית 1948, כשהייתי כבר חייל בגדודי ההגנה, הוצאתי את החוברת מהתגוננות מלחמה, בה טענתי שתוך כדי המלחמה יש למצוא שותפות עם היסודות הלאומיים והמהפכניים שבעם הערבי הפלסטיני, ולנהל מלחמה ישראלית-ערבית נגד המישורים השונים במרחב. ניסיתי לרמוז על רעיונות אלה גם בכתבות הקרביות, שפירסמתי במשך כל ימי המלחמה, בחיותי טוראי רגיל בחטיבת נבעתי. בעיתון-הערב של הארץ — הכתבות ש-שימשו יסוד לספרי בשדות פלשת 1948.

דרגו על שלום כהן עד אותו זמן היתה שונה לגמרי. שלום נולד בבגדאד, התחנך במצריים. זמן-מה לפני המל-חמה בא ארצה, עם גרעין של השומר הצעיר, שהצטרף לקיבוץ נחשונים.

בשיחות הרבות שניהלנו, כחברים ביחידה אחת, נוצר קשר בין ההלכה המדינית שגיבשתי אני ובין החוויות הי-אישיות שצבר הוא באלכסנדריה, שם ראה את הנוער הי-מצרי הלאומי בראשית עידי מלחמת-השחרור המצרית. הכנה זו שימשה בסיס לשותפות שנוצרה אחרי המלחמה.

אחרי שנפצעתה, שוחררתי מצה"ל בתום המלחמה,

כשנה לפני שלום כהן. בשנה זו הוזמנתי על-ידי גרשום שוקן להצטרף למערכת הארץ, וכתבתי בו מאמרים ראשיים. אז הופיע גם הספר בשדות פלשת, שהפך לרב-מכר חסר-קדים בארץ — תוך כמה חודשים נמכרו 30 אלף עותקים בכריכה עצה. אותה שעה כתבתי את הצד השני של המסכת, שבחלקו השני גיבשתי את ביקורתי על המישטר החדש שקם במדינה — בנושא השלום ובנושאים רבים אחרים. פרק זה הפך, למעשה, מצע העולם הזה.

באפריל 1950 קניתי, יחד עם שלוש שותפים (אחד מהם היה שלום כהן, האחרים פרשם כעבור זמן קצר, על רקע עיסקי) את העולם הזה, שהיה שבועון קישש וחסר-מגמה. כמה אנשים, המתימרים "לדחם" על שלום כהן, מתארים אותו כיום כאיש מיסכן ו"דפוק". אני סבור שהם עושים בכך עוול לשלום כהן. כדאי להזכיר את העובדות:

אני השקעתי באפריל 1950 סכום של 1500 ל"י בעיתון. אלף ל"י באו לי מהכנסות ספרי, 500 ל"י קיבלתי בהלוואה ממשדר-הביטחון, תמורת פציעתי.

שלום כהן השקיע באותו זמן בעיתון 1300 ל"י. אלף ל"י קיבל מאביו, ו-300 ל"י קיבל בהלוואה-שיקום עם שיתוף-עבודה ממשדר-הביטחון, תמורת פציעתי.

שלום כהן השקיע באותו זמן בעיתון 1300 ל"י. אלף ל"י קיבל מאביו, ו-300 ל"י קיבל בהלוואה-שיקום עם שיתוף-עבודה ממשדר-הביטחון, תמורת פציעתי.

שלום כהן השקיע באותו זמן בעיתון 1300 ל"י. אלף ל"י קיבל מאביו, ו-300 ל"י קיבל בהלוואה-שיקום עם שיתוף-עבודה ממשדר-הביטחון, תמורת פציעתי.

שלום כהן השקיע באותו זמן בעיתון 1300 ל"י. אלף ל"י קיבל מאביו, ו-300 ל"י קיבל בהלוואה-שיקום עם שיתוף-עבודה ממשדר-הביטחון, תמורת פציעתי.

יהיה זה אסון למדינה אם ייפגע שבועון זה. דומני שהיה דרוש דווקא משבר זה, והחשש (הבלתי-מבוסס) פן יביא לחיסול השבועון, שהבהיר לרבים, בכל המחנות, עד כמה חשובה פעולת העיתון להיגיינה הציבורית ולדמוקרטיה. הוא הדין לגבי תנועתנו. המשבר המקביל שאירע בה וכה בעיתונות לסיקור כה סנסציוני נרחב ורצוף, כאילו לא היתה זאת תנועה שוכחה באחוזי וחצי של הקולות, אלא בתנועה גדולה כמו מפ"ם, המפד"ל או הליכרלים. גם זוהי הודאה-בעל-כורחם מצד שונאי פעולתנו עד כמה חשובה תנועה זו, עד כמה חיוני קיומה להגשמת האידיאלים הרשומים על דגלה, עד כמה עולה מישקלה הסגולי על מישקלה המיספרי הנוכחי.

זמרהגוע הזה — חזרה לעבודה.

דומני שכבר הרגשתי ברוח החדשה הנושבת בשבועות האחרונים בעיתון. עם התקרב המשבר לקיצו, חזרה לי העולם הזה הרוח הרעננה מימים ימימה.

עם היבחרי לכנסת, בסוף 1965, לא זנחתי אמנם את תפקידי בעיתון. שבוע העבודה שלי התארך לשבעה ימים של 12 שעות. בכל זאת הרפיתי קצת מתפקידי המערכתיים. בגלל הצורך להתמסר לתפקיד חדש ובלתי-ידוע. חלק מן העומס המערכתי הזה נפל אז על שלום כהן.

לפני כמה שבועות תורתני לעבודה מלאה בעיתון, נוסף על עבודתי בכנסת. סידורי-עבודה חדשים, ועזרתו של הצוות המערכתי בראשות אלי תבור, ראש-המערכת הנוכחי, מאפשרים לי התמסרות זו.

אני מצפה לשניינים נרחבים בעיתון בחודשים הקרובים. אני מקווה שאתה תעזור לי בכך, שתשלח לי את חוות-דעתך על הטעון שיכלול וריעונו.

אנחנו ערוכים עתה, מבחינה נפשית ומעשית, לקטע הבא בדרכו של השבועון המסויים, כשסיכמחנו נחושה ותקיפה כמו ביומה הראשון: **בלי מורא, בלי משוא-פנים.**

בלי מורא, בלי משוא-פנים.

צעני על מה שהוא רואה. אם אתה קורא ותיק של שבועון זה, אולי תזכור כתבות שלו כמו "דופקים את השחורים", "הייתי ערבי במוסקבה", "האפוס של טיראן" וכו'.

עם בחירתו לכנסת, ניסה לכתוב מדור אישי עיוני, אך אחריו כמה שבועות הפסיק אותו בעצמו. רק לאחרונה, בעיצומו של המשא-המתן לפרישתו, דרש לפתע לחדש מדור זה. דומני שהיה זה שירות-דוב לעצמו.

(כשמחקתי קטע טקן ממדור זה, אשר התייחס לעניינים הפנימיים של התנועה, שהתנועה החליטה שלא לתת להם פירסום, יצא שלום כהן בהכרזה המפוצצת "מת חיפש ה-עיתונות בעולם הזה" לעולם לא אבין מהדוחף אדם לירוק לתוך באר ששחה ממנה זמן כה רב. הכרזה זו כמו הכרונות רבות אחרות בשבועות האחרונים, בעיצומו של המשא-המתן לפרישתו, מוטב לשכחן. כוננתי גם להכ-י זה המורה שאני — בגידות שאינה יאה לי — הייתי מוכן לשלם לו רבע מיליון ל"י כדי שהוא ימסור את מקומו בכנסת למשהו אחר. כיום ברורים הדברים, ואין טעם להרחיב עליהם את הדיבור).

אני רוצה להרבות מילים על ההידרדרות שחלה, גם בימים המרים ביותר של המשבר, לא חשתי בפיתוי להשיב בהשמעות על השמעות. הסתפקתי בתיקון העובדות. בשנים הרבות של שיתוף-הפעולה שלי עם שלום כהן, היו הרבה פרקים יפים — מאבקים משותפים, עמידה משו-כשת מול התנכלות גופנית ופוליטית, הצלחות גדולות וגם תפילות מרים. השנה האחרונה, הקוררת, עם המועקה הי-גוברת בליבי, לא תשכיח ממני את זכר השנים היפות ההן. ההידרדרות התחילה, למעשה, ברגע ששלום כהן נכנס לכנסת. אני יכול להאשים איש בכך, מפני שהשתמשתי בכל השפעתו בתנועת העולם הזה — תנועה שקמה על פי קריאת עיתון זה, על סמך הרעיונות שגיבשתי במשך 15 שנה מעל עמודי העולם הזה — כדי שיוטל על שלום כהן לשרת בכנסת במחצית הראשונה של כהונתה, וכי רק אז יבוא תורו של האיש שניצח במשך חמש השנים האחרונות על עבודתה רבת-הפעלים של הסיעה.

אין משתנה אדם? מי יודע. קשה לי להכיר כיום בשלום כהן את הצעיר בן 22, בעל חוש-ההומור והביקורת-העצמית, הציובלתיק בעל הבל מאלכסנדריה, שהיכבתי בימי שועלי שמשון. ברור לי כיום שלא קל היה לשלום

Gr. G. G.